

По виборі Гінденбурга.

Англійська пересторога на передодні вибору. — Гінденбург як символ. — Однозгідність поглядів. — Пригодошення і ортішення.

Вся європейська преса переповнена схвальними коментарями з приводу вибору Гінденбурга президентом Німеччини. Ще перед вибором, вступна стаття „Таймса“, рахуючись, на всьлякий випадок, з такою можливістю, силкувалася кинути останню пересторогу Німеччині: „Німецький нарід, піддержаний у своїм знищенні економічними ладі з таким дусилком з боку західних народів та Америки, взяв би на себе великий ризик, колиб вибрав на президента людину, що є символом Гогенштернського відродження, і через те анектував цими настроями світової опінії, на яких оснований його нинішній добробут“. А на іншому місці подає „Таймс“ таку уважку характеристику індивідуальності Гінденбурга: „Ніхто в світі не має йому цюнабуль закинути особисто. Він робив підчас війни те, що вважав своїм обов'язком. Загальне вражіння щодо його особи таке, що він є обмеженням (patrow) і скромним жовніром, безпосередньо не відповідальним за штучний галас, який створювали владі-годи довкола його особи. Його політична інтуїція є імовірно дуже непевна, а його мілітарна зазібність напевно прибільшена з метою творення популярної легенди. А щодо його особистого характеру не знаємо нічого більше крім цікавої пасивності та безрадності, яку виявив підчас виборчої кампанії. Але в цій кампанії він полишає вражіння радше імени, легенди, з с м в о л у, ніж політичного провідника з ясними ідеями і особистою ініціативою“.

І саме те, що Гінденбург став символом в останній боротьбі, має для всіх держав і для німецьких політиків головне значіння. Орган преси „Deutsche Allgemeine Zeitung“ висловлює надію, що тепер у всій Німеччині вибухнуть нові джерела національного пробудження. Соціалісти у „Vorwärts“ добачують у виборі знак до боротьби з реакцією. Орган Штресмана „Zeit“ потішає себе, що закордонна політика не зміниться. За те майже вся французька преса стверджує однозгідно, що особа Гінденбурга перечекає дотеперішні спроби порозуміння. Ніякий президент міністрів не зважиться тепер піддержувати проєкт зближення з Німеччиною.

Англійська преса вважає вибір Гінденбурга дуже прикрою несподіванкою. Ясно, що перші вігукни цієї преси, так само як французької та німецької, дійшли до нас покищо у телеграфічних скороченнях

і тому не можна передавати їх точно. Тому справоздання з тих голосів відкладаємо на пізніше.

Ясно, що вражіння у польській пресі приголомшуюче. Часописи різних партій різняться між собою лише в тоні, а не по суті. Вшех-полски прибирають позу адоволення, звеличуючи принцип царських офіцерів з останньої війни: „Чем хуже — тем лучше“. Р. Дмовскі в „Газеті варшавській“ уважає вибір Г. ширим призначенням німецького народу — той „віри молододі Німеччини, яка приходить“, а яка не має нічого спільного з демократією. „Нові основи“, на яких хотіла демократія будувати світ — сильно захитані. А „Слово польське“ шкварить так просто: „За такий учинок Німців можна лише похвалити. Пророчистість цієї ситуації мусить продержити до вух найбільше неохочих у Лондоні, Парижі, Вашингтоні, у всім світі. І мусить зробити своє. І зробить своє. А те, що зробить, може бути для Польщі лише корисне“. У вчорашній статті ми вже наткнули на це буцімто іронічне адоволення, кажучи про давня тривоги. „Час“ надіється, що вибір Г. є тільки симптоматичним епізодом, повним ваги, не без наслідків, але який не в силі заламати провідної лінії німецької політики: лінії порозуміння з Англією і приєднання її інтересів проти Франції та Польщі.

Будьмо послідовні!

Польський шкільний плебісцит.

Час від 1. квітня до 31. травня є призначений на переведення польського шкільного плебісциту. Вже сам шкільний закон і виконавчий розпорядок до нього дає польському населенню великі угодії. Коли шкільний інспектор одержить українські декларації, має обов'язок повідомити населення громади про внесення декларацій з домаганням української мови навчання. Повідомлення відбувається через вивіщення оповістки в льокалі громадського (гмінного) уряду, а коли його нема, то в іншому відомому місці. Це робиться тому, щоб польське населення дати змогу переведення протизаконів. При польському плебісциті також підписується декларація, але на таких деклараціях не треба урядового ствердження власноручності підписів і вистарчити, коли таке домагання постав-

лять батьки лише 20 дітей в шкільному літі.

Не вимагається також, щоб діти були польської народності і щоб в даній місцевості була якийнебудь відсоток польської людності. До важности домагання польської мови навчання вистарчить, коли жадають цього хочби й батьки українських дітей.

Як бачимо, розпорядження про польський плебісцит відбігають далеко від розпоряджень про український.

Однак польським „народовим організаціям“ було замало тих угодій, і вони стараються перевести шкільний плебісцит при активній співучасті державних чинників, а саме старостів, шкільних інспекторів, учителів і органів державної поліції. Тільки народові організації не адоволяються всім тим, щоб спонукати польське населення до вношення шкільних декларацій з домаганням польської мови навчання а стараються ще й українське населення примусити, щоб і воно теж домагалось польської школи. Ця акція іде в широкіх розмірах скрізь по цілому краю.

З усіх

околиць краю доходять відомості про численні надужиття шкільних учителів. Дітям грозиться виключення зі школи, якщо їх батьки не відкликнуть українських і не підпишуть польських декларацій (пр. кілька сіл збаржеського повіту). Навіть допомогова акція весняних засівів є зв'язана зі шкільним плебісцитом в цей спосіб, що відсилається селян, які підписали українські декларації, до українських інституцій. Не менше рівно співпрацюють в цій справі органи державної поліції.

Слід однак зазначити, що в більшості випадках українське населення твердо стоїть за своєю українською школою і ні погрозами ні ласками не дається спонукати до відкликання своїх декларацій і до підписування других. Деякі повітові ради, як прим. рада в Турці, видали декларації в українській мові з домаганням польської школи. Де

не властись здобути підписи отверто, там уживають народові організації найбріжнородніших підступів. Вони агітують серед неграмотних або малограмотних українських селян і велять їм підписувати ріжні булі то невинного змісту письма, як прим. прощення на отрую на миши або на право випасу, а на ділі дають до підписів польські декларації. Де не помагають всі ті штуки, там підписують на деклараціях батьки Поляки за своїх дво- і трилітніх дітей. Вони рахуються з тим, що ці декларації підуть до ствердження до шкільного інспектора, а цей не буде уневажнювати їх.

Ввагалі дається заприїмтити у всі шкільних властей деяка зміна фронту.

Станіслав Грабскі.
Свою шкільну політику представив він ядерно у своїй творі „Uwagi o bieżącej historycznej chwili Polski“ (Варшава 1923).

(Стр. 114.)

„Więc całe urządowanie musi się odbywać w języku polskim, więc szkoły muszą być prowadzone w duchu naprawdę polskim, więc napisy na budynkach rządowych muszą być polskie. Co jest rządowe, — to jest w Rzplitej polskie! Bo Rzplita jest państwem polskiem“.

Супроти нового наступу на українську школу перед українським населенням стоять слідуєчі завдання:

1) Українські громадяне можуть домогатися тільки української школи. Ані намови урядових чи півурядових впливових кол, ані їх погрози.

2) В кожному селі свідоміші громадяни повинні пильно стежити за польським плебісцитом і про во надужиття доносити негайно до наших послів у Варшаві і до української преси.

Не адоволяймося тим, що перевели український плебісцит згідно з народною честю, і не пропускаймо з очей дальшого ходу шкільної акції. Будьмо послідовні і не дозволимо, щоб з нашої байдужности й легковажности скористали

В. Ю. Кисілевський.

а канадйської прерії.

Сусід наш найблищий, Іван, їде на залізничну станцію. Я написав лист, треба віднести, щоб подати на пошту, а то тиждень цілий прийдеться підждати, поки наша пошта піде.

Дорога веде через ліс, далі трохи властивою прерією і гасем.

Впає свіжий сніжок уночі. Великі білі платки, пухкі, ніжні, блищать до сонця. Де трохи відліша просторінь, де ліс зі степом міняється, дус сильний морозний вітер та завіває за одну хвилину всякий слід. Сніг укладається в кучері, наче вонна на вітрі, міняється до сонця, та вічно рухається, мов живий. Зринається місцями, закути в сідло...

В лісі сніг змережаний вським звірячим слідом... Найбільше свіжих звірячих стежок. В ради-годи гайбишій слід, не тільки ніг, але й хвоста. Це лисича йшла на лови. Але от, де „темряки“ починаються, цей глухий кут прерії, веде

глибокий слід аж на поляну і губиться, заметений вітром.

Що це може бути? Чи хто сильнія клав?

Сніг сягає високо поверх колін; часом нога западається ще глибше, а часом адержується на самому верку.

Ні це не людський слід. Може олена? Треба йти глибше в ліс, щоб віднайти докладний відтиск. І не олень це, але... лось!

Мисливська жидка відізналась всею силою. Кілька днів тому як кулі до кріса прийшли — можна спробувати щастя.

Як тільки вечір почав западати, як над лісами сонце зачервоніло, вибрався я з крісом та в теплих ноговицях в темряву.

Поволі, краєм ліса, ледви добивсь до лосевих слідів.

Зійшов місяць. Сонце зовсім скрилось за лісом. Вже й небо стемніло.

Гурт диких курей алетів зі снігу, сіли на берегах оподалік.

З ліса вискочила білий канадйський заяць, пристанув на мить і поскакав свіжою стежечкою в молодик.

Тихо, навіть вітер перестав віяти...

Далеко десь, в стороні де фарми стоять — завіав кайот... Наче пробус свого голосу. Витягнув цілу свою нехитру скляю і витя. Любується сам своїм голосом... По якомусь часі знов завіав, до нього долучився другий, далі третій. Вітрець ледви доносить їх пісеньку в ліс. Певно подибаля якусь падлину.

З ліску вибіг знову біленький заяць. Постояв хвилину, подивився в один бік, другий, та безжурно поскакав до молодих кущиків, з яких тільки верхи зі снігу торчали... Поскубав трохи і звернув на стежку. Напроти нього вибіг другий. Привиталась обоа і розійшлися. Проскакали яких кілька кроків і рівночасно завернули.

Ще один заяць і ще один...

На скатерті з ніжного біленького снігу освітленого молодим місяцем та безліччю вір зібрався цілий гурт цих біленьких збиточників, наче на які вечорніці... Тільки мигають тіни. Бавляться тихенько, без жаганого шестелу... Крутяться, долають один одного, перескакують себе... Тільки близько ліса сидить один тихенько, нащучою вуха, хіба

від часу до часу проскаче кілька кроків і знов сяде, наче пригладиться веселій забаві...

Місяць вникотився високо... Кайоти все ще виють...

Закурився сніг. Крайній заяць стріпає задніми лапками, аж залу дніло...

В одну мить вечорніці перервалися і весь веселий збір розскачався на всі боки...

З куша зовсім близько мене, наче стріла з лука вилетіла довга біла ласина... Ще один скок, відбилась від землі, мов мязик... Тим перервав жалібний писк... Таки попався котрийсь з них у ці неадагнанні кігті... Білий клубок перекотнався кілька разів по снігу і задержався.

Я підніс кріса.

Прерією залунав тріскіт пострілу...

Клубок лисавкою розлянувся... Ще один постріл...

Не добігла до ліса. На снігу о-став темний слід...

На лоса не було вже чого ждати.

Лютій.

СПОГАДИ

ЄВГЕНА ЧИКАЛЕНКА

вже в розпродажі. Набувати можна по ціні 3'50 зол., з пересипкою 4 зол. в Адміністрації „Діло“ або в Книгарні Наукового Товариства ім. Шевченка.

Книгарня відповідний рабат.

1-1

протипанки на те, щоб и вилізе обернути всі чаші дотеперішні аусиді! Хай наш порив енергії переводиться у стійку й невіддільну поставу, об яку розліються усі пороги зяті!

Забава в монархію.

Польські монархісти організуються.

У зв'язку з вибором Гінденбурга на президента німецької республіки дуреють найрізноманітніші політичні сплети про недалеку монархію в Німеччині та про те, що алагал в побідою Гінденбурга моментально заворушилися всі монархісти в Європі. Не остали позаду і польські монархісти. Вони теж підняли голову. З кандидатурою і вибором Гінденбурга зв'язують і заповіджений на день 2. травня зїзд польських монархістів у Познані. Хоча намічений зїзд належить у Польщі до нелегальних протиреспубліканських заходів, а проте польські монархісти з ним не криються, та тріумфально його рекламують. Хоча поголоски, що вони намітили вже навіть кандидата на короля. Мав ним бути не заповіджений п. Чіпкою князь Павло Сальватор Редельський, але князь Єлєкс Парменський, брат б. цесареві Зити. За кордоном ці поголоски поширені то тої міри, що до Варшави наспіли вже від закордонних урядів урядові запити про те, що є на річ. На монархічному зїзді в Познані стоять на денному порядку такі справи: 1) монархія і парламентаризм; 2) монархія і церква; 3) монархія і справа національних меншостей; 4) монархія і Жиди; 5) монархія і земельна справа; 6) монархія і робітничка справа; 7) границі польської держави; 8) король і адміністрація. Як бачимо, то польські, переважно дуже молоді монархісти, забираються до діла з розмахом і грабують про справи першорядної державної ваги. Цікаво, що на те зсе скажуть урядові чинники. Польські монархісти хочуть протиставити німецькому воюючому монархізму не менше воєнничий польський. Таким чином думають вони краще заасекурувати Польщу від ревізії західних границь. Гінденбург і компанії — мовляв — настрашать самого блиску польського короля і спустять з тону. Так видно розумують польські царедворці.

Голод.

Комунінат.

Місцевий Комітет Допомоги „Голодному Селу“ подає до відомо львівському громадянству:

1) В наслідок ухвали Красного Комітету Допомоги „Голодному Селу“ (Шло ч. 68), Народної Організації України м. Львова з дня 5. квітня у. р. і революційних обох віч України м. Львова з дня 20. і 26. ц. м. висота жертв на проголошення акції виносити що найменше висоту одноденного заробітку або п'ятиденного доходу. Тому жертводавці, що досі зложили невідповідну суму, доповнять в перших днях мая ц. р. зложену ними жертву до висоти одноденного заробітку, або п'ятиденного доходу.

2) По думці ухвали вище наведених установ всі Українці міста Львова зобов'язані зложити вимагану жертву на допомогу голодному селу. В другій половині мая ц. р. повинні бути точний виказ усіх жертводавців м. Львова, який перешлеться кожному зокрема для перевірки зложеної ним жертви. Тому заклинаємо

квітень львівських громадян зложити, — чи там — доповнити жертви в перших днях мая. Жертви складати до рук: б. збірників, голов українських установ, або переслати до б. Квасного Союзу Кредитового (тепер Центрального Кооперативного Банку) Ринок ч. 10 І. пов.

3) Справа голоду на селі — не справа у нас мало популярна. Що в наших підгірських околицях, а також в повітах ближше Львова панує справжній голод — годі це зрозуміти львівському міщанинові.

Тому Місцевий Комітет Допомоги „Голодному Селу“ просить свідомих громадян до інтензивної допомоги в збірці жертв, передовсім між малоосвідомленим з цією справою львівським населенням.

Часть львівських Українців вимагає, щоб збірка жертв на цю переважну ціль випала гідно. На Львів дивиться цілий край, дивляться всі в межах і поза кордоном Польщі. Відповідальність спаде не лише на Комітет, але й на всіх Українців м. Львова.

За Місцевий Комітет Допомоги „Голодному Селу“:

Ів. Ліцунський.

(Місцевий Комітет урядую в лоні Тов. „Просвіти“ Ринок, ч. 10 ІІ п. в локалі Повітового Тов. Кредитового, від год. 9—17).

Коментар до пожежі в Хоросткові.

В неділю 26. квітня пр. счинилась велика пожежа в Хоросткові, де згоріло 237 будинків. Пожежа вибухнула о год. 12'30 в полудні, коли люди були в церкві і костелі. Причиною пожежі є 13 батальон погранічної кавалерії, який розложив військову кухню чотирь метри від солом'яної столони громадян на Мислеського. Коли той останній попереднього дня звернувся до ротмістра (команданта батальону), щоб забрати кухню, бо грозить небезпека з огляду на велику бурю, ротмістр сказав, що не тільки буде держати її під столобою, але також може і в хату втягнути, бо має на це право. Прочуття громадянина Мислеського не заволо. Коли війська варіло обід, іскри з кухні посипалися і почала горіти столонка. Від столони — хата, а звідси на місто, де з вогнем пішло 237 будинків.

Дивує мене, що „komisarz miasta“ Хоросткова бавиться тільки в великого патріота і робить все те, що непотрібно, а не подбає навіть за те, щоб в громаді була хоч одна сикавка. Пожежа була така велика, що в Тернополя мусили вислати особним поїздом огнєву сторожу.

Спочатку ратунок був неможливий, бо полишені кріси та муніції вибухали і не давали можливості доступу до будинків. В огні спалився кінь, корова і більша скількість безрог. В великій страху одна жінка збожеволіла. Дня 27. квітня на місце катастрофи прибули тернопільський воєвода, староста з Копичинцем і сенатор Орліньскі, який припадково був в Тернополі та багато інших людей. Тернопільський воєвода склав комітет допомоги для погорілих, на чолі якого станув староста з Копичинцем. Воєвода вивисигував 5.000 золотих на погорільців. Місцевий граф Семіньскі 100 т³ дерева на будову і 100 ф³р іншого. Військовість взяла на себе очищення звалищ та допомоги наведення глини, піску і дерева а лісів. Староста має звернутися до власників лісів у повіті, щоб також прийшли з поміччю погорілим. Погорілі остали без шматка хліба.

відгуки дия.

Сноки на боки.

1.

Неділя 26. квітня 1925.

Гупок прихильників змін повітря поставили докинути на один день столицю і поїхати над срібнолентий Сат — у город Переминь.

Збожували до цього: погода, запрошення і традиційна гостинність нашої о-копальної теселни.

Два тяжкі йшли горючкові пентотези до подорожі: зашпанди, підпасовування і виповнення ріжних частей гадюгоби. Кожий з учасників зтанав собі ясно спав, що столиці гості мусять виступати на проміній гідно і репрезентативно.

В останній хвилі одна дрібничка мала що не лоса вилізе усе захопі і туліт. Кожному з чотирьох учасників бракувало по 2 а нації і по 3 зол. на дорогу „туди“. Дорогою „звідтам“ ніхто не журився, бо ідея жентельності Переминьляків давала заперку повороту, хто зна чи й не другою класою.

Але захмарну ситуацію розяснив королівський жет редактора сатиричного журналу „Зна“, який одинокий має зрозуміти для трагічних ситуацій.

І жи вибралось...

Російний потяг, зложений з німецьких і французьких вагонів, шаопує, як приватний упрямок по першій і полові на захід.

Дізнає вище ластяться заобсервувати в лас у Галичці. Чим далі на захід, тим

тому вислано негайно збірку для проживку людей і хулюби.

Звертаємо увагу дотичних урядових чинників, які мають дбати про добро громадян, щоб не дозволяли розтаборюватись війську в таких невідповідних місцях, а війсьсько само повинно мати зрозуміння, що його „егізистенція“ залежить від податків громадян, і як слід поводитись з населенням. І. К.

ОСТАННІ ВІСТІ.

За злуку Австрії з Німеччиною.

На 2. і 3. травня організують у Відні великі маніфестації за злукою з Німеччиною.

Англ. часопис про Польщу.

„Ню Стейтсмен“ помістив статтю про Польщу. Зазначу, що хоч англ. опініє є проти нападу на Польщу, то під ніким оглядом не може Англія гарантувати теперішніх границь Польщі. Колиб Польщу заатакували СРСР, або Німеччина, то більшість англ. громадської думки булаб по боці неприятели Польщі.

Розправа за атентат в Софії.

Розправа проти винуватків атентату в софійському соборі зачнеться, мабуть, 1. травня перед воєнним судом. Думають, що обвинувачуючі докажуть, що болгарські комуністи й емісарії партії Стамбульського заініціювали з III. Інтернаціоналом той заговор. Слідство виявило, що заговорники послуговувалися елєгантними дамами для шпюнажі. Ті жінки арештовано.

Після вибору Гінденбурга.

Заприсяження Гінденбурга перед парламентом буде окол. 9. V. Цікавляється, хто буде держ. підсекретарем при президенті, який відграватиме велику роль. Буде ним, мабуть, якийсь член нар. партії. Вибірчий комісар аіввав Гінденбурга, щоб до 4. V. заявив, що приймє вибір.

На засіданні нім. уряду ухвалили міністри не згодошувати димісії з прийняти вибору Гінденбурга.

Перед розвазанням пруського союму.

Дня 28. IV. після заяви прем. Бранна, пруський сойм відложено. „Фос-Цтг.“ пише, що коли Бранн не одержить довіри, розваже сойм і розізне нові вибори на 14. VI.

Більше сего стануть біди і бевди. Визнач на домі, до квітня йшла до нас від рату, не про не гесь час торбуєт наші селі.

Переймається російські селяни Генова, Седові Ваши і Мостаси. Мишамо Меджу і ось перед нами в естоні спити Переминьляків. По дорозі розбиті фюти, селіки мачили бола і полемеліли окупи. Війні місто з імпозантних двоколовихим хмаротами і безлічю востелі (одна на 50 душ!).

Вочевидь на стелю... Ми вимочили собі всякі офіційніе прийняття і тому не дилієт ні місто не прикрашені хоругвами чи вїтани.

Коротка промова представників громади, коротка візповідь технічного редактора і ми поїхали біжками і лата рушми пішки до міста.

Нікому з присутніх не бились так радісно серце як мені.

Переминьляків! Місто, в якім я безумисно чинив розум, — цілєт всім рокам! Місто, в якім левови і сідляки гарячі хлєб до поправки з грека включю.

Кожний завулок, кожда дзвонка, кождий камінь знають мене. Витяють солодко усякішою, як витали по кожних замкнєт. Все, що я дивив, тому 12 років, остало таке самі доньки.

Тільки в яке на той, що колись!...

Але геть, сука дитко про зморшки, жєтєвчу і заробітці! Студентська безжирюста, поїдай і осіли душу стомлену незгодиними жєтє і лєтєтє.

(Все писане написане не лише уметура. Властиво річ прийде шєйно після першого майського відпочинку).

Gaestron Chika.

Кооператива

„Український Театр“ у Львові.

Вибрана на Звичайних Загальних зборках нова Надзвичайна рада на своїй засіданні з дня 25. квітня цр. уочиституувалася як слїдує:

Голова: Мих. Галушинський, 2 заст. голови д-р В. Загайкевич і ради. О. Доммалек, секретар д-р М. Рудницький, заст. секретаря Іж. В. Мадітєвський, Контрольна комісія д-р Ю. Савчак, д-р І. Гринєвський, О. Ониско, заст. Ст. Фелорєца, д-р Ст. Люткевич. Члєнтми Надзвичайної ради є д-р Мих. Волошин і Іж. В. Дутка зі Станіслава (на місце М. Заячківського, який зрєзгинував). Заступниками члєнів є Дм. Николишин і Іван Кузьмич.

Виконуючи постанову Загальних зборів 1) щодо будови театру вибрано комісію звазив в складі ради. О. Доммалек, д-ра Ст. Федька, дир. О. Савича, дир. Я. Колтуйока, дир. Василєт Барвіського та д-ра М. Рудницького — яка то комісія доповнена трьома делегатами українського технічного товариства має призначитись над фінансовими і духовними можливостями будови українського театру у Львові, виробити докладні пляни та кошторис будови і з конкретними внієсками прийти перед Надзвичайну раду зга. Надзвич. загальних зборів.

2) Щодо ведення театру від осєні — рішено:

а) добути потрібні на урухонєння театру фонди по думці ухвалені Загальних зборів дорогою владєння через члєнів кооператива і цілого громадянства з місяці травні бодай по одному долларові від осєби.

б) звернутися до дир. О. Загаєрова в Ужгороді з пропозицією перейняти артистичний проєкт і режєсерію проєктованого театру.

в) утворено провізоричну артистичну раду, якої склад покищо неповний, а яка в порозумінні з будучим режєсером театру має зайнятися усталєнням артистичного напрямку театру та подбати про відповідині репертуар.

Пам'ятаймо: Рідна Школа — це не родня фортеця, це павний захист у добі лихоліття!

